

По този повод Кацаров публично отправи обидни думи към Кърстенов. Наложи се да ги събирам на саме и оправям отношенията им. Скоро след това Кацаров се разболя и всичко захихна временно.

От 25 до 28 февруари с Кацаров бяхме на общото годишно събрание на АСН, на което Кърстенов не беше член. Нощувахме с Кацаров в една стая на хотел "Средец" в София. На втората нощ след вечеря той започна да повръща, което се повтори и на следващия ден. След като се завърнахме в Стара Загора беше пристигнал в Окръжната болница. След два дни, в събота след обед с колегата Иван Бончаков отидохме на посещение при него в болницата. Яко продължаваше да е ~~зле~~, но с още неустановена диагноза. Тогава с Бончаков посетихме д-р Р. Рашев, известен хирург и добър мой познат. Той сподели, че се съмнява ~~за~~ Яко^в има "тромбоза"/запушване със съсирек на артерията захранваща с кръв тънките черва/. Налагало се да се изчака. Към 15 часа Яко започва на повръща кръв, с което се потвърждават съмненията на д-р Рашев. Същият към 18 часа го оперира успешно, но се наложило да отстрани около 180 см от тънките му черва.

Едва на 9-ият ден от операция д-р Рашев обяви, че живота на Я. Кацаров е вън от опасност. След 20-ия ден Кацаров получи флибит в мускула на единият си крак, но се оправи.

В изпълнение на Разпореждане № 437 от 15.VI.1963 г на МС, в страната бяха създадени 11 елитни племенни птицеферми в страната, заедно с нашата. Същите имаха право да ползват за дейността си ежегодно набираните средства във фонда "Птицевъдство". Двама с Цонков бяхме в комисията, разпределяща тези средства. Със средства от този фонд през 1964 година в нашата птицеферма построихме: едно помещение за 2,400 носачки с 20 отделение, едно селекционно помещение за 600 носачки с

40 отделения и два аклиматизатора за по 2000 броя подрастващи птици всяко. Направихме и ново разширение на люпилнята и ~~9~~тори етаж над нея, с работни стаи за техническият и помощен персонал. При входа на птицефермата преустроихме едно старо жилище в голяма стая-салон, която обзаведохме със столове, радио-грамфон и телевизор. В нея провеждахме производствените си съвещания и сбирки по различни поводи.

През пролетта на тази 1964 година, внесохме от Япония единодневни пилета от 5 линии порода Легхорн. Трите от тях: "Н", "Л" и "М" бяха от фирмата "Ивая" и по една линия от фирмите "Коматсу" и "Ения". Бяха пътували 24 часа със самолет, като при нас за пръв път ги захранихме. Отгледахме ги изолирано от птицефермата до 6-месечна възраст, а след това ги настанихме в преустроения в кокошарник бивш свинарник. Приех тези линии Легхорн, за да разсея обвинениета срещу мен, че съм бил въобще против вноса на птици от чужбина. Аз бях против безконтролният внос и само в краен случай. Защото с такъв внос през 1959 година на породата Нюжемпшир, вкарахме у нас несъществуващата в нашите птици болест респираторна микоплазмоза.

По-късно, под мое ръководство с помощта на проф. Б. Евтимов и научният сътрудник Алекси Димов разработихме методика за поддръжане и усъвършенствуване на породите и линиите кокошки внесени и които ще се внасят у нас. Тя беше изпратена в елитните племенни птицеферми за ползване.

През тази година в нашата птицефърма внесохме от Чехословакия 300 броя пуйки от създадена в САЩ порода "Бенсвилд"

Чувствуващи се изолирани в сред птицевъдите в страната, при садилият се към катедрата "Птицевъдство" доцент Т. Ванчев, често ни търсеше с Цонков по телефона, за да го информираме за проблемите и състоянието на птицевъдството в страната. Веднаж ни

поиска по телефона писменно да му изложим нашите виждания по организацията на племенната работа с птиците в страната, с оглед задоволяване нуждите ни с високопродуктивни хибридни птици. Това ни изненада, защото считахме, че като доскоростно селскостопанско агентство в САЩ, той добре е запознат с организацията на птицевъдството в тази страна, а ние имахме само литературана информация. Бяхме подготвили обзор по този проблем, който насконо бяхме представили в ДИЗемиздат" за отпечатване. Не допушахме, че може да използва тази информация от свое име. След известно колебание му изпратихме в две машинописни страници нашето мнение. Недоволен от изпратеното, доцент Т. Ванчев отново по телефона със заплашителен тон ни поиска най-подробна разработка по същият проблем. За да не ни навреди като специалисти-птицевъди, ние с Цонков му направихме такава разработка в 6 машинописни страници, но в четири копия и във вид на доклад. Освен на него, изпратихме копия на АСН и Министерство на земеделието.

По изложената вече причина, Ц. Цонков не обичаше доцент Т. Ванчев. През мен го наричаше "хибрид между овца и петел". С Т. Ванчев/аз се познавах от студеските години, въпреки че беше един випуск преди мене. До сега не бях имал никакви противоречия с него. Даже през март тази година ме покани да изнеса няколко лекции по селекция и развъждане на птиците през студенте-зоотехници от IV-ти курс.

През тази година резултатите от селекционната ни работа със СЗЧ-кокошка бяха още по-добри. От 18 хиляди носачки под индивидуален контрол в племенните и разножителни птицеферми в Старозагорски окръг беше получена средна носливост от 167,4 яйца, а само от птицефермата на Института по памука град Чирпан средно по 211,6 броя яйца. За люпене бяха използвана

ни над 1,300,900 разплодни яйца. Добри бяха резултатите и в Пловдивски окръг.

Освен лекциите изнасяни на семинари пред зоотехници, бригадири и гледачи на птици, през годината участвувах редовно на заседанията на Проблемната комисия по птицевъдство в АСН, както и на тия на Специализираният научен съвет по животновъдство. На едно от заседанията на ~~научен съвет по животновъдство~~, избрахме колегите Андон П. Геров и Петър Д. Минев за професори. Съвсем неправилно, под давление на проф. Р. Балевска в подкомитията по животновъдство и ветеринарна медицина към ВАК, Андон П. Геров не беше утвърден за такъв. Това беше сериозен удар върху авторитета на нашият институт.

През годината бях включен в комисия към ЦКС, за проектиране и избор на площадката за строителството на птицекомбината-гр. Стара Загора. Тази година, заедно с този комбинат, започна строителството и на птицекомбинатите в Костинброд и Русе.

Участвувах в избор на мястото по изграждане на племенна птицеферма за Хасковски окръг.

В института се включих в провеждането на курсове по изучаване на френски език, ръководени от Митъо К. Ковачев. Считахме, че всеки научен сътрудник следва да ползва добре поне един западен език.

През месец юни, заедно с директора Хр. Кърстанов и младият научен сътрудник Иван Карабалиев ходихме до гр. Смолян, където се срещахме с ръководителите на града и Н. Палагачев - секретар на ОК на БКП-. Получихме обещания за съдействие при изграждане на почивна станция на института в този край.

Бях основния лектор в София на два курса за зоотехници-птицевъди, организирани от М-во на земеделието. Участвувах и на телевизионно предаване в София за нашата СЗЧ-кошка.

На 12 юли/Петровден/ тържествено чествувахме "Денят на птицевъда". Беше помрачено от постъпването в болница на бригадира Жеко Касабов, непосредствено преди това. Беше получил натравяне при дезинфекцията на помещениета в птицфермата. Покъсно от това натравяне^{тои} получи бронхиална астма.

От 15 юли до 16 август бях в домашен отпуск. С карти за почивка цялото семейство бяхме на море в гр. Несебър. Синузита продължаваше да ме тормози. Използваният седалгин, като болко- успокоящо средство се отразяваше на нервната ми система и трбваше да го лекувам. На децата морето също се отразяваше добре. С корабче от Несебър, цялото семейство посетихме Лангоза на река Ропотамо, остров Большевик и гр. Созопол. Навсякъде правихме снимки. След морето до края на отпусканите ни, бяхме цялото семейство в с. Розовец.

През септември навърших 40 години. Ако беше жива баба ми, честитейки щеше да каже: "Вече си коджа момче, айол!"

Наскоро след завръщането си на работа, бях извикан от Ив. Пръмов в Селскостопанския отдел на ЦК на БКП. Със завеждащ отдела Живко Станчев, с когото се познавах от преди и Стоян Стоянов /Ян/ от Министерството, следваше да разработим проект за преустройството на птицевъдството в страната на промишлени основи. Предупреден предварително, аз носех със себе си копие от разработката, която изпратихме на доцент Т. Ванчев. Преди да почнем да работим, предложих на Ж. Станчев да им прочета ша-зи наша разработка с Ц. Йонков, за да преценим какво можем да ползваме от нея. Бях по средата на разработката, когато Ж. Станчев ме прекъсна, извади от бюрото си някакъв материал и започна да чете продължението на тази наша разработка. Отначало аз помислих, че е копието което бяхме изпратили на Министерството или АСН. След като го прочете, Ж. Станчев сравни двета материа-

ла, неговият и моят. Неговият обаче, се оказа доклад от доцент Т. Ванчев до ЦК на БКП, представляващ точно копие на нашата разработка. Тогава Ж. Станчев ми каза: "Вие с Ц. Щонков си направете извода ~~на~~ морала на доцент Т. Ванчев и въобще за морала на преподавателите и научните работници? Той може ^{да} направи този доклад съвместно с Вас или с Ваше съгласие и ни го изпрати!" Потресен от грубото plagiatство на доцент Т. Ванчев, не можах да отговоря нищо. До тогава уважах Т. Ванчев, независимо от мнението на Ц. Щонков.

За два дни изготвихме исканият проект и го представихме на Иван Пръмов. Той го прие, след като ни поиска ~~няколко~~ пояснения.

Когато разправих на Щонков за случилото си, той само ми каза: "Стана ли ти ясно, защо не отидох в катедрата, след като я оглави доцен ^{той} Т. Ванчев? Когато бях аспирант по птицевъдство към катедра "Овцевъдство", като асистент и след това като доцен ^{той} постоянно създаваше затруднения на проф. Балевска с интригите си."

По искане на академик Н. Платиканов, насконо след това изготвих и представих доклад до АСН за "Състоянието на научн изследователската работа по птицевъдство" с предложения за подобренето ѝ. Предстоеше общо ~~въ~~брание на АСН, провеждащо се всеки две години.

През същото това време, от 10 август до 12 септември със заповед на АСН замествах директора Кръстанов. Той беше на едно месечно посещение в САЩ. Като секретар на ППО на БКП, тогава не беше редно да бъда и заместник на директора. Престоеше чествуването на 20-годишнината от 9-ти септември 1944 г

и аз следваща да го организирам. По този повод издадохме юбилеен сборник-албум, с имената и снимките на всички, които са

работили в института повече от 15 години. Такива бяхме 38 души, като и аз бях между тях. Разглеждайки понякога този юбилеен албум, съвънение си спомням за тези добри хора, повечето от които отдавна не са между живите. Ще ги изложа, както са подредени в албума по прослужени години в института, а именно: 1.- Колю Коларов - 38 години; 2.- Стойно Стефанов - 30 години; 3.- Иван Стоянов/Шварца/- 26 години; 4.- Велю Цветков - 26 години; 5.- Атанас Ил. Ковбashiев- 25 години; 6.- Ганчо Станчев- 25 години; 7.- Кирил Енчев - 25 години; 8.- Деню Николов - 24 години; 9.- Трайко Петров - 20 години; 10.- Андон П. Геров - 18 години; 11.- Васил Друмев - 17 години; 12.- Колю Лазаров- 17 години; 13.- Стоян Канев - 17 години; 14.- Андон М. Раев- 16 години; 15.- Стефан В. Ножчев - 16 години; 16.- Стоян Ил. Рачев- 16 години и от 17 до 38 вкл.: Велю Ганев, Гено Димитров, Диню Димитров, Димка Стойнова, Донка Тонева, Дина Кирилова, Добри Тенев Иван Ив. Петков, Йордан Г. Станчева/Данчето/, Койна Атанасова, Мила Ан. Раева, Петър Д. Минев, Радка Ив. Стоянова, Стойно Ж. Мирчев Станка Друмева, Слави Колев, Стоян Спасов, Тонка Денева, Тана В. Ганева, Тонка Ст. Спасова/Нанкото/, Тодор Ситев и Христина Велева - всичките по 15 години. От тях четирима бяха научни сътрудници, осемнадесет гледачи на животни, птици и работници в полевъдството, двама бригадири, четирима механизатори и шофьори а останалите десет на други длъжности и служби.

През септември, на Коcho Караджов разрешиха да се завърне в гр. Плевен, но при условие да работи и организира междукооперативно угояване на пилета в района. Понеже това беше съвсем нова работа за него, той дойде на доста продължителен разговор консултация при мене. Сега не помня добре този разговор, но успях да го убедя да приеме, изтъквайки му перспективността на тази дейност. Ще цитирим обаче, това което той заяви след

20 - години пред група чужденци, с които бяхме на посещение в птицекомбината - гр. Славянова. След обиколка из птицекомбината, той ни устрои почерка в столовата на птицекомбината. Вди гайки последователно тостове за гостите от всяка страна, на края изненадващо за мен той каза: "Вдигам тост за човекът, който ме направи птицевъд. Преди да приема и се занимавам с угояване на бройлери, аз водих продължителен разговор с него. В заключение той ми каза, че светът ще е винаги гладен за мясо, а чрез птицевъдството най-бързо и най-евтино ще се решава този проблем, затова премай без колебание? Съгласих се, но при условие, че той ми помага. Досега винаги е изпълнявал обещаниято си и ми е помогал и резултата от съвместната ни работа е на лице!" След това дойде при мен и пред всички ме прегърна. Това беше най-голямата награда, която съм получавал в живота си, макар да му бях само консултант. Всичко той беше направил сам, благодарение на организаторските си способности и неизчерпаема енергия. Нашите близки отношения с бай Кочо продължиха до пенсионирането ни, а приятелството ни до смърта му през 2003 година.

И тази година успях да участвам в проявите на волейболния отбор на института. Свидетелство за това е съхранената снимка от състезание на площадката във Ветеринарният техникум в гр. Стара Загора.

През година ми бяха отпечатани: **ав.** - В колектив с В. Груев и Ц. Йонков научният труд: "Проучване корелациите между възрастта на пронасяне и някои други качества на СЗЧ-кокошка" - сп. "Животновъдни науки", № 1, с. 1964 г.; **б/.** - В колектив с Ц. Йонков обзора: "Направления в развитието на птицевъдството и организация на племенната работа", АСН, ЦНИИ, с. 1964 г.; **в/.** - Изказането ми на научната сесия, през 1962 г. в Сборника: "Съ

тойни^е задачи на племенната работа и породообразуването у нас", АСН, С. 1964 г., и др. - Доклада от командировката ми в Унгария "Птицевъдството в Унгария", АСН, ЦНТИ, С. 1964 г.

По моя молба, на годишното отчетно събрание на ППО на ВКП през месец декември, бях освободен от секретарството. Замести ме младият научен сътрудник Иван Карабалиев.

И тази 1964 година беше добра за мен и семейството ни.

През нея навършил 40 години и въпреки болните ми синузити бях здрав и жизнерадостен и можех да понасям доста физически и умствени наповарвания. Бях натрупал доста опит като специалист в птицевъдството, особено в селекцията на птиците и ме търсеха и ползваха държавните и партийни органи, както и в АСН. При усложнени ситуации, понякога не можех да овладявам нервите си, което свързвах с отражението на болните ми синузити и честата употреба на седалгин. Това най-добре чувствуващо съпругата ми.

Новата 1965 година посрещнахме заедно с родителите ми покрай окрасената елха, спазвайки семейните традиции. Баща ми чрез ОФ-организацията беше осигурил човек, който преоблечен като дядо Мраз раздаде на всички деца в махалата, вакупените от родителите им подаръци. На 1 януари сутринта 9-годишният Васко и почти 5-годишният Маринчо ни сувораваха за здраве.

Същият ден празнувахме именните дни на дядо и внук/Васильо/ ден/. След това отпразнувахме коледните празници и Стефановият ден. Винаги си спомням, че на първият ден на "Рождество Христово" никога ~~не~~ празнуващо и баба ми Руска.

Баща ми продължаваше да се лекува при д-р Хр. Шивачев, тъй като възпалението на пикочния му мехур продължаваше. Наложи се да ограничава дейността си като ~~общински~~ съветник, като член на Контролният съвет на ОКС-Ст. Загора и председател

тел на кварталната ОФ-организация. Стараеше се обаче да ни помага, особено на внуките си. Докато майка ми постоянно ни внушаваше, че е по-зле от баща ми и не нарушаваше спокойствието си.

Васко беше в III-ти клас и напълно самостоятелно се опре-
правяше, а Маринчо продължавахме до есента да го водим в дет-
ската градина на института. По предложение на баща ми през
есента го записахме в школата за френски език и баща ми до-
като бяхме на работа, погрижаваше за него.

Честите ми отсъствия от града по служба, доста затрудня-
ваха Милка при грижите за семейството. Това понякога се отра-
зваше на отношенията ни. Считахме обаче, че всичко ще се нор-
мализира след построяването на собствено жилище.

През годината в института имаше само една кадрова промяна, когато за агроном на полевъдството беше назначен Димитър Илчев. Преди това той беше агроном в с. Конево, Новозагорско.

В нашата птицевъдна секция работите продължаваха се разви-
ват много добре. Трябаше все още да полагам грижи за младите си колеги-птицевъди: Н. Бачев, Б. Стоименов и Н. Йовчев,
макар последните двама да бяха към други отдели. На редовни-
ните заседания на научната секция обсъждахме изпълнението на птицевъдните си научни планове, приемахме и обсъждахме напи-
ните научни и научно-популярни статии, подготовката на млади-
те колеги, а понякога и производствената дейност в птицехъ-
мата. Доброто ни взаимодействие с Црков^{не допускаше} противоречия с млади-
те ни колеги. Само в началото имахме такива с колегата Б. Сто-
именов, който се беше включил да работи и по тема във фуражно-
то производство. След предупреждение на заседание на секцията той прие бележката ни за правилна и като сътрудник по иконо-
мика на птицевъдството, се отказа от темата по фуражното про-

изводство. По-късно той се наложи в страната като най-добрият икономист-птицевъд. Сега се гордея с него, като ученик на наша та Старозагорска школа. Предполагам, че и той признава това.

През година ⁹² на 6-месечни курсове по английски език в София бяха колегите: Н. Бачев и Н. Йовчев. По наш доклад до АСН бяха обявени задочни аспирантури: по развъждане на пуйките за Н. Бачев, по икономика на птицевъдството за Б. Стоименов и по хранене на птиците за Н. Йовчев.

Установихме близки взаимоотношения със Зоотехническия факултет. От есента на 1965 г при нас, под контрола на Н. Йовчев бяха заложени опити по хранене на птиците, във връзка докторските дисертации на доцентите Алексиев и Стоянов от катедрата по хранене на домашните животни.

Цонко Цонков, още през януари ме информира, че академик Ст. Куманов му обещал да го премести в секцията по птицевъдство на ИЖ. Костинброд. След "Кубратската история" тази секция беше останала само с П. Вълчев и по-късно завърналият се Д. Балъзов. К. Иванов беше останал в института по месопромишленост в София, където директор беше проф. Н. Несторов.

До преместването на Ц. Цонков на 25 май 1965 г, продължихме с него да работим много добре. Двамата предложихме на ДИ "Земиздат" да напишем едно всеобхватно птицевъдство в съавторство с Димитър Балъзов и Парашков Стоев/Зоохигиена/. За целта изготовихме и представихме подробна анотация, като предложихме на ветеринари да напишат раздела "Болести по птиците", но те ни отказаха. Потърсихме и участието или съдействието и на академик Ст. Куманов, но той също отказа. Въпреки нежеланието ни, ДИ "Земиздат" изпраща анотацията на книгата на доцент Т. Ванчев за мнение. Той веднага я одобрява, като предлага съавторството си на раздела за породите птици. Ние приемме, след обаждане

дете от ДИ "Земиздат", понеже нямахме друг избор. След това се събрахме в София и оформихме колектива за написване на книгата, в състав: Т. Ванчев, Д. Балъзов, Ст. Ножчев, Ц. Йонков и П. Стоев.

Аз поех раздела по развъждане на птиците, а Йонков по инкубацията и отглеждането им. Наложи се почти през юлата 1965 г. и първата половина на 1966 г да положа доста труд по този раздел, за да се представя като добър теоретик-генетик и практик-селекционер в птицевъдството.

През тази 1965 г. със средства от "Фонд птицевъдство" в нашата птицеферма построихме: една селекционно помещение за 600 кокошки с 40 отделения; два аклиматизатора за общо 4,000 подрастващи птици; един пилчарник за 4,000 пилета; един пуйчарник за 500 пуйки и нова фуражна кухня. Преди това бях разработил цялостен план за изграждане на племенната ни птицеферма в института, която в няколко години смятах напълно да оформя.

На първото заседание през година на "Съвета по птицевъдство", с Ц. Йонков направихме предложение за изграждане на Развъден център за производството на хибридни пилета-бройлери.

Съвета прие нашето предложение за основателно и от името на АСН беше изпратен доклад до Министерство на селскостопанското производство. Започналото строителство на птицекомбинатите в Стара Загора, Кюстинброд и Русе налагаше нуждата от такъв център. Във връзка с този доклад Министерството през месеците април и май проведе две съвещания. На тях беше решено да се изпратят две групи от специалисти в страните, където има такива центрове. Едната група с ръководител Йордан Милушев, директор на животновъдството в Министерството и членове: Ст. Ножчев, Д. Балъзов и архитект Румен Априлов, посетихме Чехословакия. Втората група от академик Ст. Куманов и Ц. Йонков посети СССР.

На 7 юли 1965 г. Съвета по селското стопанство на МС взе

ма решение № 343 за създаване "Развъден център за производство на хибридни птици". За изпълнение решението, Министерството на селскостопанското производство проведе съвещание, ръководено от зам. Министъра Стефан Андреев, мой състудент. На съвещанието присъствувахме: академик Ст. Куманов, доцент Т. Ванчев, старши научните сътрудници Д. Балъзов, П. Вълчев, Ст. Ножчев и Ц. Йордан Цоков, от дирекция "Животновъдство", нейният директор Милушев и завеждащ "птицевъдството" - Стоян Стоянов/Ян/.

От ЦКС бяха изпратили насконо завърналите се от специализация при птицевъдната фирма "Студлер", Франция млади зоотехници: Александър Бошнаков и Христо Ковачишки. След докладите и предложениета на комисии посетили Чехословакия и Съветския съюз, беше решено изграждането на Развъденния център да се възложи на дирекция "ДЗС" с директор Стоян Якимов. От присъстващите на съвещанието само доцент Т. Ванчев се обяви против създаването на Развъденния център, като застъпа старото си становище, че по-изгодно е да бъдем филиал на някоя птицевъдна фирма от САЩ. До известна степен беше подкрепен от Ал. Бошнаков и Хр. Ковачишки. Последният се аргументира, че било много трудна индивидуалната контрола на носливостта на кокошките и воденето на селекционна работа. Ц. Йонков веднага го репликира с думите: "От 25 години академик Ст. Куманов е въвел в Стара Загора индивидуалния контрол на носливостта на кокошките и се води селекция на птиците. Когато се изпращат хора на специализация по птицевъдство, следва преди това да се изпращат в секцията по птицевъдство, град Стара Загора, за да бъдат елементарно ограмотени. Колко ли време са загубили французите, за да Ви научат на неща, които и у нас ще могли да научите?"

В чужбина следва да се изпращат подгответни хора, които да учат новостите в специалността, неизвестни още у нас."

Предложеното от доцент Т. Ванчев беше категорично отхвърлено, защото чрез Развъдният център ставахме независими от чуждестранните птицевъдни фирми и се икономисваше валута.

Забелязвайки, че на съвещанието не се води протокол, аз предложих на зам. Министъра да се ~~повика~~ ^{позволи}, ~~зато~~ се запишат изказаните мнение и взетите решения. Той веднага прие и нареди една от секретарките му да бъде протоколчик. Издадена беше комисия в състав: председател Йордан Милушев и членове: Д. Балъзов, П. Вълчев, Ст. Ножчев, Ц. Щонков и Ст. Стоянов. Тя следваше да обиколи района около София и избере площадка за строителството на Развъдният център.

На 28 ноември комисията определи две площадки. Едната зад Хиподрума, до железопътната линия за Банкя. Втората беше северно от гр. Костинброд по шосето за ~~Петре~~ ^{Петре} ханския проход. И двете площадки обаче не бяха одобрени от Стоян Якимов. Той наложи друга площадка на 18 километра от гр. Костинброд, близо до село Раниславци, на ~~на~~ площи собственост на дирекция "Държавни земеделски стопанства".

По предварителна уговорка с Ц. Щонков, аз направих предложение в Министерството за директор да бъде назначен той, като реализира и изграждането му. Предложението ми беше прето. Следва да почертая, че и след раздялата ни по място ^{работа}, отношенията ни с Ц. Щонков продължаваха да се развива на базата на взаимното ни доверие и творческо сътрудничество. В нашата птицевъдна секция, след напушкането му, дълго време не можа никой пълноценно да го замести. Нашето творческо взаимодействие и приятелство с Ц. Щонков продължи до края на живота му.

На негово място, след конкурс през август 1965 г беше назначен младият зоотехник Димитър Шарланов от с. Мусачево,

по конкурса

Старозагорско. Съдействувах за подготовката ~~му~~, като го снабдих с птицевъдна литература. Въобще се стараех да привличам и приемам повече кандидати от нашият Старозагорски край. Това стана причина да допусна сериозни грешки в кадровата си дейност, при подбора на колегите-птицевъди.

През лятото, от АСН ми предложиха да отида за по продължително време в Авганистан, а след това и в Куба, за да подпомогна развитието на птицевъдството в тези страни. Отказах, защото считах че ще съм по-полден на родното птицевъдство. За Авганистан замина младия колега Иван Богданов от института по ме сопромишеност, а за Куба Алекси Димов от КОС-гр. Видин.

Наскоро след това, АСН ми предложи 8-месечна специализация в Италия, въз основа спогодбата с тази страна да бъдат разменени по 10 специалисти на reciproчни начала. На АСН от МС беше определена една бройка и тя предлагат мен. Аз приех, защото условията бяха много изгодни, особено финансово. Чрез Комитета за културни връзки с чужбина ~~към~~ МС, изправих разработената от мен програма за престоя ми в Италия. В нея предвиждах ~~посещение~~ в известните ми университети и институти. За превода на програма на италиански използвах Стефка, съпругата на д-р Хр. Шивачев. Тя беше учителка по италиански език. Следваше да замина в началото на месец юни. Считайки, че ще съм в Италия през периода на отпуските, направих доклад до Комитета за връзки с чужбина, да се отложи заминаването ~~ми~~ през месец септември или октомври, което беше прието. Тогава от месец май до края на август, срещу заплащане започнах уроци по италиански от същата Стефка. Считах, че ако отида в Италия с известни познания по езика, ще мога там да го усвоя още по-добре.

Същото лято от 3 до 16 август бях в Чехословакия със

споменатата вече комисия, водена от Йордан Милушев. Бяхме настанени в хотел на грацето Бероун, на 20 км западно от Прага което беше близо до селището Хрустенице, където беше Развъдният им център по птицевъдство. В него бяхме най-дълго време.

Посетихме птицекомбината "Ксаверов" и тези близо до градовете Кладно и Пилзен. Пътувайки до тях, се отбихме в известните им курорти с минерални извори: Карлови вари и Мариански лазне.

В птицекомбината "Ксаверов" се срещнах с Едуар Станек, учител по секционето на пилета.

През септември със съгласиена италиянците, Комитета за културни връзки с чужбина уреди заминаването ми да стане в началото на октомври. Изненадващо обаче, на 5 октомври от Комитета получих ново писмо, с което ме уведомяваше, че италиянците ме отказват като специалист-птицевъд, като поискали специалист с друг профил на животновъдството. Вместо да отида в Комитета и АСН, за да проверя причината за отказа, приех всичко, като моя вина, затова че не заминах през юни. Едва след две години научих, че италиянците били изненадани от моята подмяна. Всичко било дяло на говедовъда ст.н.сътр. Въто Христов, изпълняващ тогава длъжността завеждащ отдел научно-изследователско дяло при МССП. На един научен съвет, той сам ми се похвали, как с помощта на свои хора от ЦК на БКП принудили Марчевски от Комитета от наука и технически прогрес да ме замени. Въто Христов най-безочливо ми разправи, колко добре прекарал в Италия, без да научи нищо по говедовъдството в тази страна. След това той напусна ИЖ-Костинброд и стана секретар по селското стопанство на ОК на БКП-гр. Враца. Именно такива груби кариеристи провалиха идеите на социализма в страната.

За мен остана обидата и голямата поука в по-нататъшният ми живот, въпреки че не очаквах да науча много от птицевъдите

в Италия. Ще посоча още един случай, когато се използваше партийният актив за палучаване на научни степени и звания. През тази година беше обявен конкурс към катедра "Птицевъдство" за професор. Доцент Тоско Ванчев направи така, че той да бъде единственият кандидат. Наскоро след това, овцевъда проф. Петър Минев ме извика в кабинета си. Той беше назначен за рецензент на Тоско Ванчев, в конкурса за проф. по птицевъдство. Показа ми папките с публикациите на доц. Ванчев.. Тебяха общо 30. От тях по птицевъдство имаше само две. От останалите 28 четири бяха по зайцевъдство и всички останали по овцевъдство. За проф. Минев беше много трудно да напише положителна рецензия за професор по птицевъдство, без никакви принос и по тази специалност. Избегнах коментър по въпроса. Аз знаех партийният актив на доц. Ванчев, знаех, че е партизанин, знаех също така и неговият характер. Той беше способен да използува този свой актив и да стане професор по която специалност си пожелае. Жалко, че това не беше единичен случай в преподавателските среди. Тези примери ни убеждаваха, че ще е необходимо мното време докато започнат да се прилагат социалистическият идеи и морал.

Тук, като допълнение ще цитирам народната мъдрост която знаех от баба си Руска: "Ако искаш да разбереш един човек какво представлява дай му власт".

По време на строителството в птицефермата, често се налагаше след 15 часа бригадира Жеко Касабов да организира с гледачите и фуражирите бригада за почистване на строителните отпадаци. След една такава бригада била устроена и пачерница, която продалжила доста след работното време. На следващия ден из института се понасят разни неприятни служове. Обследването проведено от зам. директора Симеон Младенов обаче не уста-

новява нищо.

Всяка ранна пролет, за гледачи на пилета временно назначавахме от неработещите жени в института. За някои от тях се носеха слухове, че са с леко поведение. При назначаването им, винаги ги предупреждавах, че за най-малки подобни проявии ще ги освобождавам от работа. Тогава такива бяха: Злата Стоилолова, Мария Дучева и Гана Г. Танева. Освен бригадира Ж. Касабов младите мъже в птицефермата бяха и фуражирите: Стоян Андонов Руси Колев и Тотю Пенев. За проверка на слуховете, проведох разговор с най-младият от тях Руси Колев. Отначало той отричаше, но накрая ми каза: "А бе другарю Ножчев, ако и на теб ти падне, ще откажеш ли?" Това беше повече от признание. Птицевъдите знаеха, че не наказвам дисциплинарно, но никога не прощавам. Временните гледачи, както и провинените от останалите, освобождавахме на 1 ноември, когато оставаха само новосформиралите основни кокоши стада с постоянните гледачи. Останалият бяха временно освобождавани, но на следващата пролет провинените не се приемаха на работа. Тази година, след тази дата скратих посочените три жени и фуражира Тотю Пенев. На последния осигурих прехвърлянето към строителната група в института. Тези три жени до пенсионирането не допуснах на работа при нас в птицевъдството. На Жеко Касабов и Стоян Андонов на саме отправих сериозно предупреждение.

Вторият случай беше свързан с член на БКП, с чийто семейство бях близък. Отнасяше се до механика Ганчо Станчев, чийто син Станчо водих със себе си из Балкана. Той играеше и във волейболният отбор на института.

Като механик Ганчо Станчев всеки ден посещаваше помпена станция за водоснабдяването на института, намираща се в района на птицефермата, в близост до опитните помещения. Гле

дачката на опитите ни сигнализира, че често забелязва липсата на яйца от най-близките помещения до помпената станция. Наредих на бригадира и пазача в института да организират системни наблюдения. Наскоро след това ми докладваха, че яйцата изчезват, след посещения на Ганчо Станчев в помпената станция, но не са установили да изнася яйцата при напушкането на района. Яйцата изчезвали по време на обедната почивка на гледачите, а тогава бай Ганчо ходел в помпената станция. Под претекче са предадени погрешно яйца за продажба в магазина от опитите, бригадира организира проверка по домовете на закупилите яйца, за да ги замени. Целта била проверка на яйцата и в дома на Ганчо Станчев. Всички яйца от този дом били от опитните групи, които ние не предавахме за продажба в магазина. Изетите яйца в два ~~картона~~ донесоха при мене. След това, извиках Г. Станчев. Виждайки картона с яйцата той веднага си призна, оправдавайки се, че се бил увлъкъл по дребни кражби, докато другите крадяли "на едро". Обясних му, че с тази кражба, той е нанесъл голяма вреда на държавата, провалявайки опитите ни и може сериозно да бъде осъден. Той изпадна в паника, оправдавайки се, че едва от 40 дни правел това. Времето съвпадаше с това откакто гледача ни бе сигнализирал. Направих доклад до директора, с предложение Г. Станчев да бъде глобен с една трета от заплатата му / около 50 лева / и заповедта разгласена из института. Директора отказа да пусне такава заповед и ме помоли да унищожа доклада си. След доста разправии обаче, като партиен член Г. Станчев беше наказан с "мърене" от ППО и със заповед на директора с "последно предупреждение" и глоба от 50 лева. Всичко това имаше много добро отражение сред работещите в института.

През година, редовно участвувах във всички заседания

На Съвета по птицевъдство и ~~на~~ на Отделението по животновъдство и ветеринарна медицина в АСН, ~~на~~ на Специализираният съвет по животновъдство в ИЖ-гр. Костинброд и ^{на} Висшият съвет по животновъдство към Министерството. Изнесох и цикъл от лекции по птицевъдство на организираните курсове за зоотехници в градовете: Ямбол, Сливен, Плевен, Стара Загора и на Старозагорските минерални бани. През пролетта, по покана на доцент Т. Ванчев изнесох и цикъл от лекции по селекция на птиците пред IV-ти курс студенти от Зоотехническият факултет в София. Бях ръководител и лектор на няколко курса за сексатори на пилета, организирани в районните люпилни на ЦКС и "Живснаб". Участвувах в комисии по преценка на птиците, представени на пролетните животновъдни изложби в Стара Загора и Ямбол. Също през пролетта, заедно с колегата Б. Стоименов, по заповед на МССП бяхме на 7-дневна обиколка из птицефермите в Ямболски окръг. Обикалях и птицефермите в южна България, в които имаше носачки от СЗЧ-кокошка. Поради голямата си ангажираност тази година, не можах да ползвувам домашният си отпуск. Наложи се Милка сама да бъде с децата в с. Розовец.

При дейността ~~на~~ в общественото птицевъдство ми помагаха колегите Б. Стоименов и Н. Бачев, както и зоотехниците от племенните инспекции от Стара Загора и Пловдив: Н. Генчев и Ц. Нановски. Под индивидуален контрол на носливостта в племените и размножителни птицеферми ~~от~~ СЗЧ-кокошка имахме общо 28,226 кокошки. От тях получихме средно по 177,16 яйца. Най-висока беше средната носливост в птицефермата ~~на~~ с. Горно Белево, Чирпанско, по 210,8 яйца. В нашата птицеферма от СЗЧ-кокошка тази година имахме предно по 213,3 яйца. За люпене от нашата порода бяха продадени на люпилните 2 милиона яйца, а само от нашата люпилня над 350 хиляди еднодневни пилета.

От 1-ви май на тази 1965 година имам запазена снимка с колегата Атанас Христов и "братът" Петър Атанасов. От тях, аз съм най-възрастният, но и тримата сме млади, физически здрави и жизени. Жалко, че и двамата, когато пиша тези редове, не са вече между живите. На следващия ден / 2-ри май /^{нр} сме правили семейна снимка с Милка ~~и~~децата, добър спомен за младото ни семейство от тогава.

На 28 август 1965 година почина вуйчо Колю. За мене това беше голяма загуба, защото от роднините той ми беше най-близък. Нали през 1937/38 година като ученик в гимназията живях у тъй Той ме научи на много неща, особено по социалните проблеми на хората. След това и доскоро често му гостувах. С успехите ~~ми~~ той винаги се гордееше и за мене той беше "Коцата". Винаги ще помня неговият съвет: "И червата да ти се влачат, майто момче, ще трябва да намираш сили, да не хленчиш, като показваш, че нищо ти няма?" През целият си живот той е бил работник по за водите в града. Само от 1947 г до пенсионирането си през 1952 г, след национализацията го правят директор на завод "Червено знаме" / бивша фабрика "Прогрес" /. Това беше най-трудното време от живота му. Баща ми също много тежко понесе загубата му, защото бяха много близки.

Тази есен в семейството ми се случи събитие, което сериозно ни разстрои. Баща ми всеки ден от 14 до 16 часа водеше Маринчо, заедно с неговият връстник Йорданчо в школата за изучаване френски език. След това ги прибираще, оставяйки Йорданчо на бул. "Руски" в домът му, близо до ДНА.

Беше съботен ден, когато ние към 14 часа се завърнахме в къщи, ~~което~~ Маринчо беше вече на школата. Към 16,30 часа баща ми дойде много разревожен. Не сварил децата в школата, защото учителката ги освободила по-рано. Имало и други такива

случай, но децата го чакали или отивали на детската площадка в Градската градина. Сега и там ги нямало. Срещнал брат ми, който му казал, че ги видял на детската площадка към 16 часа. Тогава баща ми идва в къщи да ги търси. Разтревожени, двете семейства тръгнахме из града да ги дирим. Проверихме и на институтския автобус, гарирован до Строителният техникум, от където се извозваха институтските деца учещи в града. Шофьора го нямаше, но децата не ги бяха виждали. Разтревожени, към 19 часа сигнализирахме в милициата, а след това проверявахме и в "Бърза помощ". Нямаше никаква следа от тях, а вече беше се стъмнило. При мисълта, че двете деца може да са отвлечени, се впанициахме. До 21 часа обикаляхме из града с надежда някъде да ги срещнем. Завръщайки се отчаяни в къщи, заварихме Маринчо, накърно доведен от Тома Рибаров, механизатор в института. Връщайки се от работа след 19 часа с мотоциклета си, близо до МТС-то ги осветява с фара си, познава Маринчо и се спира при тях. Пита ги, какво правят по това време на шосето и Маринчо му обяснява, че водил Йорданчо до института, за да му покаже пилетата. Хората му обяснили, че понеже е събота, родителите му ги няма и те тръгнали обратно за града, ^{като} и замъркнали.

Томата ги извозва с мотора си до с. Колю Ганчево, където остава мотора си в дома на Димо Захариев и с градският автобус ги довежда по домовете им. Ако Т. Рибаров не ги беше срешинал и довел поне още час и половина щяха да се движат от МТС-то до града, макар че тази част от шосето е осветена с електрически лампи. Този случай за нас беше сериозен сигнал, че децата ни се нуждаят от близък и постоянен контрол, който мояте възрастни родители вече трудно съществяват. Когато в понеделник бяхме на работа, разбрах, че доста хора са ги видяли по шосето включително и шофьора на института, както и в института, но

никой от тях, като Тома Рибаров не се е погрижил за тях. Всички бяха проявили типичното "Бай-Ганьовско" безразличие.

През тази 1965 г бяха ми отпечатани само два научни труда: а/- В колектив с В.Груев и Ц.Цонков- "Проучване корелациите между възрастта на пронасяне и някои други качества на СЗ кокошка", Научни трудове на ВСИ"В.Коларов", том XIV-и, кн.1, Пловдив, 1965 г и б/.- В колектив с Вл.Русев- "Влияние на някои антибиотици и витамини върху растежа, развитието и продуктивността на птиците", Сборник" Биогенни стимулатори в животновъдството и ветеринарната медицина", ДИ"Земиздат", С.1965 г.

Поради голямата ми претовареност, тази 1965 година не беше от много ползотворните. Беше обаче богата на събития, макар и поучителни, но свързани с разочарования. Започнах да разбирам, че колкото повече израствам и се налагам като специалист птицевъд, толкова повече посредствените и некъдърните около мен, даже и тия, които си считал за близки, започват да ти пречат и създават неприятности. Особено бяха активни случайно попадналите в университетите и научните института хора с някакъв партиен актив. Те бяха и най-трудно преодолими. В същото време децата ми растяха, родителите ми старееха и проблемите в семейството се увеличаваха.

Новата 1966 година отново посрещнахме заедно с родителите си, спазвайки семейните традиции. След 22 часа децата си легнаха, за да се събудели сутринта рано и ни суворакат. При нас дойдоха кумовете Тенко и Ичето и в нашата стая играхме бълот, слушахме забавна музика по радиото и посрещнахме Новата година с по чаша закупено шампанско. След това с Милка и Ичето попяхме стари градски песни, а Тенко декламира стихове.

Потанцувахме по едно "страстно" танго и след 2 часа излязохме в центъра на града, на организираното от Общината градско

увеселение. Прибрахме се към 4 часа сутринта. Рано сутринта децата ни събудиха сурвакайки ни, а ние им поднесохме подаръците. След това ги изпратихме да суроватват и семейството на чио си Жоро до Халите.

На 1 януари вечерта се събрахме всички у нас и празнувахме именните дни на баща ми и синът ми/Васильов ден/. Родители те ми бяха много щастливи, заобиколени от синове, снахи, внучки и внуци.

На 11-годишният Васко подарихме летни ролкови кънки, а на почти 7-годишният Маринчо табло-футболно игрище с играчи на пружини. Маринчо продължаваше да е по-слабоват физически от батко си, беше малко затворен, но често ни изненадваше с оригиналните си хрумвания. Аз се стараех да се занимавам с тях, но повече с Маринчо. Всяка вечер Милка им приготвяше закуска и обяд за следващия ден, с оглед родителите ми да имат по-малко грижи около тях. Васко почти напълно се оправяше сам, а баща ми повече се занимаваше с Маринчо, до завръщането ни от работа. Тази пролет си купихме хладилник "Мраз", който монтирахме в детската стая, до вратата за всекидневната-салон. По този начин можеха да го ползват и родителите ми.

От тази година по тяхно искане, ТКЗС-тата в селата Малко Кадиево и Могила бяха включени към производствената база на института. По това време се създаваха ускорено Аграрно-производственни комплекси/АПК/ и доста от ТКЗС-тата се обединиха с близките до тях ДЗС-та. С приемането на двете села, земята за ползване като фуражна база от нашият институт се увеличила до 14,235 декара на 23,444 декара, обработвана земя. Това ни позволяваше да разширим значително животновъдните си ферми. Кметствата на селата остава към община Стара Загора, която ще се приложи благоустройстването им. Това се уреждаше с Разпореждане

№ 1033 от 31 март 1966 г. на МССП. От ръководството на двете ТКЗС-та при нас преминаха: платеният партиен секретар Слави Делчев и счетоводителя Вълю Пенев със съпругата си. Към ~~Прод~~ производствената база на института новоназначени бяха: Цоко Младенов за главен зоотехник, ~~Димитър Ст.~~ Попов за агроном, Радка Начева Попова за страници плановик, и Димитър Бишев за юрист-консулт. Понеже Слави Делчев нямаше даже средно образование, от ОК на БКП ни обещаха при първа възможност да го заменят с агроном или зоотехник. До тогава Яко Кацаров беше избран от 1967 г за неплатен титуляр партиен секретар, а Слави Делчев остана като платен негов заместник. Това създава благоприятни условия, за продължаване влошаването на отношенията между директора Христо Кърстанов и Яко Кацаров, прерастнала по-късно в борба за тясната специализация на института, като говедовъден или овцевъден. На мен ми ставаше все по трудно като птицевъд, да балансирам отношенията между тях

По мой доклад от АСН ни беше отпуснат щат за научен сътрудник по селекция на кокошките. На конкурса се явиха четирима кандидати, от които най-добре се представи зоотехника Куньо Йовчев Кунев от с. Коларово, Старозагорско. Той беше назначен на 11 юли 1966 година. В секцията бяха назначени и новите гледачи на опити: Олга Николаева и Радка Рашева.

Със средства от "Фонда по птицевъдство" през тази година построихме: един кокошарник за 4,500 носачки с 24 отделени и нов пилчарник за 4,000 пилета, на мястото на старото помещение между хамбаря на института и фурожното ни помещение.

По заповед на МССП от 9 до 16 януари обикалях из птицефермите на Бургаски окръг. Заедно с зоотехниците от окръга Костов и Кафеджийски посетихме птицефермите в градовете: Бургас, Поморие, Айтос и в селата" Рудник, Каблешково, Българо

во, Грозден и Тръстеник, както и тия в ДЗС-тата на гр. Айтос, гр. Карнобат и Техникума по животновъдство в гр. Айтос. При тези обиколки имах ползотворни срещи със състудентите си: Лилияна Демирева, Драган Димитров, Стефан Стефанов и Иван Симеонов. Използвах дните, когато нощувах в гр. Бургас, за да обиколя всичките си братовчедки и братовчеди, децата на чичо ми Минчо.

С тази обиколка, се постави началото на дългогодишната ни съвместна дейност с колегите Костов и Демирева. В резултат на нея бяха построени по-късно двата птицекомбината край гр. Бургас/ за носачки и за угояване на бройлери/ и племенната птицеферма в ДЗС-то край гр. Айтос.

През февруари, бях на годишното събрание на АСН и на няколко балансови комисии в МССП в София. В края на месеца за няколко дни бях при проф. Т. Ванчев за окончателното редактиране на голятата ни книга "Птицевъдство". Същия месец изнасях лекции пред гледачите в племенната птицеферма на института по памука-гр. Чирпан. Присъствувах ина защита на дисертационният труд на овцевъда Добри Добрев от нашият институт, проведена във ВСИ "В. Коларов"-гр. Пловдив.

През март участвувах в комисия към ОСН-гр. Сливен за избор на площадка за изграждане на птицеферма с 100 хиляди носачки. След това в гр. Ямбол бях на съвещание с зоотехниците от птицефермите на окръга. Участвувах и в заседанието на научно-техническият съвет към АПК в с. Братя Дясколови, Чирпанско.

Два дни бях и в АСН в София, за да уредя участието си на Световният конгрес по птицевъдство в гр. Киев, УССР. Същият месец присъствувах и на защитата на колегата от фуражният отдел Стефан Димитров, проведена във ВСИ "В. Коларов", гр. Пловдив.

През април бях на заседание на Специализираният научен съвет по животновъдство, проведен в София. Посетих птицеферма

та в с. Зимница, Ямболско, а на следващият ден бях на съвещание със зоотехници в гр. Ямбол. Няколко дни, заедно с професорите В. Груев, П. Минев и А. Геров, настанени в Сливенските минерални бани, разработвахме перспективен план за развитието на животновъдството в Сливенски окръг.

През месец май, на курс по животновъдство с 45 зоотехници от цяла южна България, организиран в нашият институт изнесох цикъл от лекции по птицевъдство.

От 9 до 15 май със служебната кола на института, заедно с колегите: Н. Бачев, Д. Шарланов и Н. Йовчев, като само Б. Стоименов не дойде, зает служебно, обиколихме птицевъдни обекти из страната. Посетихме: ДЗС-гр. Карнобат отглеждащи кокошки от породата "Бял Плимут рок"; ДЗС-гр. Балчик, отглеждащи внесеният от Югославия "Легхорн"; Института по пшеницата в Генерал Тошево отглеждащи породите "Бял Корниш" и "Бял Плимут рок" с тях работеща колежката Дойка Томова; ДЗС "Г. Димитров" край гр. Плевен, отглеждащи породите "Легхорн" и "Родайланд"; и ДЗС в Якимово, Ломско, отглеждащи внесени от френската фирма "Шевер" линии 5, 6 и 13-та от породата "Легхорн". При предвиждането си до посочените племенни птицеферми се отбихме: в птицефермата на ТКЗС гр. Бургас; в птицекомбината с. Доњево, Толбухинско; в птицефермата на с. Щърклене, Русенско; в птицекомбината гр. Русе и на края в птицекомбината гр. Костинброд. Отбихме се и в строящият се Хибриден център по птицевъдство до с. Раниславци, където се срещнахме с Ц. Цонков.

При престоят ни в гр. Плевен, се срещнах и с Кочо Краджов. Нощувахме в Лозаро-винарското училище, където директора, моят състудент Иван Славков, ни организира дегустация на бели, червени и десертни вина.

През юни бях в София при академик Атанас Попов, във връз-

ка окончателното отредактиране и отпечатване на монографията ни с Ц. Црнков за Старозагорската червена кокошка.

Въобще първото полугодие ми беше много натоварено и напрегнато.

От 1 до 31 юли бях в домашен отпуск, като само на 12 юли /Петровден/ ходих в института на празника на "Денят на птицевъда". След това цялото семейство, бяхме на почивка в новооткрытия ^{институт} критата почивна станция на нашият край гр. Смолян. Там бяхме заедно със семействана на братовчедката Мера, на приятеля ми Димо Захариев и това на техничката в птицевъдството Станка Йорданова. Прекарахме две много приятни и забавни седмици в Родопите. Тогава убедих зоотехничката Райна Григорова, работеща в племенната инспекция гр. Смолян, да кандидатствува и се премести в нашият институт. Последните дни от отпускането си прекарахме цялото семейство в с. Розовец.

До 10 август замествах директора, който беше в домашен отпуск.

На 11 август, заедно с група специалисти командирани от АСН и водени от проф. Т. Ванчев, с влака отпътувахме за град Киев, за да участвуваме в XIII-ият световен конгрес по птицевъдство. В групата участваха освен нас двамата с Т. Ванчев и колегите: Дим. Балъзов от ИЖ-Костинброд, Шариф от Института по механизация, Виктор Богданов от Института по икономика, проф. Симо Йоцов и съпругата му Албена Шабалина от Зоотехническият факултет и ветеринарните лекари от Централният ветеринарен институт: Обрешков, Г. Петков, Т. Савов и Венера Тонева.

С нас пътуваше и проф. Б. Евтимов, командирован от Съюза на учениците. Проф. Т. Ванчев водеше на свои разноски съпругата си колежката Здравка Петева. Заради нея, той отказа настаняването на групата в запазеният ни хотел и за по-евтино ни настани

в каютите на речен кораб, акустиран на река Днепър. Това предизвика недоволството на цялата група.

Тези конгреси се организира~~хъ~~ всеки четири години от Световната асоциация по птицевъдство със седалище в Лондон. Чрез СУБ в София, на който бях член, си бях уредил членуването в Асоциацията. Годишният членски внос беше 12 долара. Редовно получавахме по 6 книжки годишно и списанието на Асоциацията.

Не знам защо, но тогава проф. Т. Ванчев не членуваше в тази Световна асоция~~и~~^{на} по птицевъдство.

На конгреса беше организирана и голяма международна изложба, с участието на всички птицевъдни фирми в света. Освен съществуващите породи~~и~~ прашни птици, там бяха демонстрирани и най-съвременните промишлени технологии на отглеждане, рецепти за пълноценно хранене на птиците, лекарственни препарати и ваксини за борба с болестите им.

На конгреса установих контакти с всички известни ми от литературата птицевъди. За целта имахме на разположение преводачи на английски, френски и немски и руски езици. Всички доклади и съобщения предварително бяха отпечатани в няколко тома и ни бяха раздадени при регистрацията ни на конгреса.

Срещнах се и с познати~~и~~ колеги по време на специализацията ми в Съветският съюз. Този конгрес въобще беше много поучителен и полезен за мене. Донесените от конгреса материали след завръщането си представих на колегите за ползване.

В Киев случайно в автобуса, срещнах жени българки в стари наши носии от подбалканските ни райони. Те били още от Кримската война в Украйна. Отначало се страхуваха да разговарят с мен, но след това ми обясниха, че знаели за произхода си от дедите си, ^{които} се от с. Кортен, Новозагорско. По време на войната били разселвани, поради желанието им да се върнат в България.

рия и те се съгласили. Едва през 1956 г им разрешили да се завърнат в родното им село. То се намирало на около 50 км юго-западно от Киев. Подарих им едно флаконче български парфюм и се разделихме. Впечатли ме това, че въпреки изминалите години, те съхраняват родните български носии и българският си език.

След като се завърнах от конгреса, веднага чрез АСН уредих изпращането за няколко дни Н. Бачев и Д. Шарланов до Киев, за да посетят международната птицевъдна изложба. Тя продължи още месец след конгреса.

Пак чрез АСН, изпратихме Н. Бачев на посещение в СССР, Ставрополският край на Северен Кавказ, за да се запознае с добре развитото пуйковъдство в този район.

На 20 септември участвувах на заседанието на Съвета по птицевъдство, на което се реши разплодният материал с който ще работи Хибридният център за бройлери. Беше приет и проекта за строителството на Контролната станция по птицевъдство, на който преди това бях рецензент. След това останах в София за да се срещна с проф. Х. Ф. Кушнер, който беше на посещения у нас. В АСН срещнах една колежка от Опитната станция по животновъдство в гр. Разград, която ми съобщи, че скоро ще ѝ гостува Зоя Духно от Пушкинската лаборатория в Ленинград. Уговорихме се да я изпрати за няколко дни и в нашият институт.

През тази година, ние с Милка вече разполагахме с достатъчно лихвочисла от внесената сума в ДСК и можехме да ползваме заем за строителство на собствен апартамент. Понеже нашият и съседните дворове бяха предвидени по плана на Общината за строителство на Детска градина, ние бяхме принудени да търсим и се включим на друго място. След няколко такива опита, накрая успяхме да се включим в ЖСК "Бетон", с площадка

за строителство на ул. "х. Дим. Асенов". Съдействува ни Данчето Маркизата от нашият институт, чийто сестрин мъж Таню беше прецедател на тази жилищна кооперация. За по-бъзото освобождаване на площадката, ни съдействува зам. кмета на града Димитър Дичев, стар мой познат от Раднево.

От тази есен Васко беше в V-ти клас, а Маринчо в I-ви клас. На болният ми баща ставаше все по-трудно да им помага, особено на "първолака" Маринчо. Лечението на възпаленият му пикочен мехор продължаваше да е неуспешно от д-р Хр. Шивачев.

Моята майка започна да настоява Милка да напусне работа, за да се занимава с децата си. Включването ни в строителство на собствен апартамент и теглението заем, не позволяващо лишава нето ~~ми~~ от Милкината заплата. Постоянното "мърморене" на майка ми по този проблем, изнервяше обстановката в семейството.

Това изискваше от моя страна сериозен разговор с родителите ми. Повода за това скоро възникна, когато след връщане от работа, Милка отиде на родителска среща и бях сам с родителите си. Маринчо нещо капризничеше и по този повод моята майка ми заяви, че повече не желаят да се занимават с децата ми, а Милка следвало веднага да напусне работа. Отговорих й, че това е невъзможно и затова ще наемем жена да се грижи за тях, докато сме на работа. С много остръ тон моята майка ми заяви, че няма да допусне чужд човек в домът си. Посочих й, че тогава те ще продължат да се занимават с децата. Баща ми мълчеше при тези реплики с майка ми.

След като Милка се завърна и седнахме да вечеряме, майка ми отново повдигна въпроса за гледането на децата. Тогава попитах баща си за мнението му по този проблем. Той дипломатично започна да се оправдава с майка ми. Не можах да овладея нервите си ^и из обявих, че от следващия ден се отделяме и повече

родителите ми ~~нама~~ да се занимават с децата ни. Станахме и се прибрахме в нашите стаи. Беше около 19 часа и Милка излезе да накупи посуда и продукти за храна на децата. Дотогава всичко се ползваше общо с родителите ми. Понеже Маринчо беше след обед на училище, сутринта го вземахме с нас в института, а Васко събудихме да отида на училище. По време на обедната ни почивка, Милка заведе Маринчо в града на училище с институтския автобус извозващ учениците. Същия автобус се върна на работа до 13,30 часа. След като се върнахме от работата ние го прибрахме от училище. Това се повтаряше всеки ден. По този начин напълно се отделихме от родителите ми, макар да живеехме в един дом. До тогава ги снабдявахме с хранителни продукти, като майка ми готвеше и се хранехме заедно. През зимата аз им чистех и зареждах печката с горното горене. Моят баща много тежко понесе тази наша раздяла, а майка ми с нищо не промени начина си на живот. Аз се чувствувах неловко пред болният си баща, но тогава не направих нищо, поне на него да помогам и го уважавам.

Десетина ^{дни} след това, получих писмо от Разград, че Зоя Духно е пристигнала. По телефона се уговорихме с колежката тя да ми гостува от 14 до 18 октомври. Духно пристигна с ~~капион~~ чийто шофьор бил близък на колежката. Посрещнах я със служебната кола до фабрика "Наталия". След това я заведох в гостните на института да си почине. До края на денят я запознах с колегите и я разведох из института. Вечерта нощува в нашият до на леглото на Маринчо, който спа на дивана в нашата стая. На следващия ден със служебната кола я водих до гр. Велико Търново. На връщане минахме през връх "Св. Никола", като посетихме Руският паметник и гробища, ~~и~~ в с. Шипка Ръската църква. На третия ден, отново с колата я заведох в София, където много

беше впечатлена от църквата "Ал. Невски", паметника на "Цар Освободител" и Руският паметник. Последният ден я водих в птицекомбината гр. Стара Загора, а след обед на паметника на "Подполковник Калигин", Аязмото и разгледахме града. Късно след обед я изпратих с влака за гр. Разград, като ѝ платих билета. Постарах се да бъда максимално гостоприемен.

Въобще последното тримесичие на тази 1966 г. ми беше дос та натоварено. Освен в нашата птицеферма, участвувах в отбора и формирането на кокошите стада в птицефермите, както на института по памука и на ТКЗС-то в град Чирпан, така и на тази в ТКЗС-то в с. Зимница, Ямболско. Посетих и ляпилнята в гр. Ямбол. Активно бях подпомогнат от зоотехничката в племенната инспекция в гр. Ямбол - Женя Атанасова.

През ноември, с колегите Н. Бачев и К. Кунев посетихме птицекомбината в гр. Костин брод, за да се запознаем с новите хранилки "Функе", при използването им за хранене на пилета-бройлери. В нашият институт участвувах, заедно с Ковачев от МССП при среща със зоотехници от страната, за плановото разпределение на разплодният материал/ яйца и пилета/ от СЗЧ-кокошка за следващата 1967 година.

През декември в София участвувах в заседаниета на специализирания научен съвет по животновъдство и в Общото събрание на отделението по животновъдство и ветеринарна медицина в АСН. Окончателно отредактирах голямата ни "Птицевъдство" в ДИЗемиздат" и монографията ни за Старозагорската червена кокошка в АСН. През годината ~~написах~~ нямах други отпечатани работи. Представих в МЗХП и АСН три доклада: а/-"По племенната работа в птицевъдството", б/-"По изменението нормите за заплащане труда в племенните птицеферми" и в/-"По промишлено кръстосване и междулинейната хибридизация в птицевъдство"

Разработих методика и програма за работа по създаване на наши хибридни кокошки от яценосното направление с кафяв и бял цвят на черупката. По тази методика работих в института до пенсионирането си. При тази си дейност ползвахме и петте вносни линии Легхорн, като в работата включих и Куню Кунев.

Периода от 1961 до 1966 година беше най-напрегнатия и ползотворен в моята дейност, като специалист-птицевъд. Постоянно бях търсен и ползван от МЗХП и АСН, като консултант при решаване проблемите на птицевъдството в страната, особено при производството на разплоден материал, при строителството на птицекомбинатите и селекционната работа с птиците. Редовно изнасях лекции в Зоотехническият факултет, на курсове пред зоотехници, бригадири, гледачи на птици и подготовка на секстори в люпилните. Въпреки честото ми отствие от института, селекционната работа със СЗЧ-кокошка беше успешна, като носливостта ѝ достигна 218 яйца/редно на носачка.

Въпреки създацените затруднения в семейството ми, с Милка успяхме да се включим в ЖСК "Бетон" и да започнем строителството на собствен апартамент. Налагаше се обаче да отделям повече време за съпруга, деца и родители.

Изявяването ми като един от водещите специалисти-птицевъди в страната, създаваше условия за надценяване на собствените ми възможности и подценяване на тия, които са около мен и с които живея и работя. Следващо да водя борба, за да съхраня такъв какъвто бях преди. Обикновен човек, който е готов винаги да се учи и работи, като уважава и разчита на тия, които са около него, особено семейството си. Дано съумея да се съхраня такъв и до края на живота си.

XIII.- ЗАМЕСНИК ДИРЕКТОР ПО НАУКАТА, СТАРШИ НАУЧЕН
СЪТРУДНИК, I-ВА СТЕПЕН И ЗАВЕЖДАЩ СЕКЦИЯ "ПТИЧЕВЪДСТВО".

/ от 1967 до 1973 година вкл./.

Новата 1967 година посрещнахме без родителите ми, спазвайки семейните традиции. След 22 часа, при нас дойдоха кумовете с дъщеричката си Ваня. С тях прекарахме една забавна новогодишна нощ, край богато окрасената елха. След 1 часа, Васко и Маринчо легнаха да спят, а Ваня заведохме у тях. След това, заедно с кумовете до 3 часа бяхме на общоградското увеселение в центъра на града. Сутринта децата ни суворакаха за здраве заедно с родителите ни, а след това ходиха да суворакат и семейството на брат ми.

На 1 януари/Васильов ден/ обядвахме сами, понеже родителите ми бяха отишли с подарената им от мен половина новогодишна пуйка да обядват в дома на брат ми. Беше ми обидно, макар вината да беше моя. Преди моята майка не понасяше братова жена Златка, а сега търсеше компанията ѝ.

Въпреки усложнената обстановка в отношенията с родителите ми, ние с Милка гледахме с оптимизъм на бъдещето.

След зимната ваканция, повече не водехме Маринчо с нас в института. Подготвяхме от вечерта за децата всичко необходимо. Сутринта събуждахме и изпращахме Васко на училище, а Маринчо оставяхме да спи до късно. Отначало, по време на обедната почивка с автобуса Милка ходеше да го изпраща на училище и в 13,30 часа се връщаше обратно с автобуса на работа в института. След ~~което~~ се позатопли времето, Васко пое грижата за брат си, след като се завърнаше на обяд от училище. Вероятно и баща ми до обяд се е занимавал с него.

През април обаче с Васко се случи произшествие, което доста ни разтревожи. Като ученик в V-ти клас, той учаše в Единното училище в новата сграда на гимназията. Физически беше здраво момче, караше ролкови кънки и след обед ходеше на спортни полудни в двора на училището. При хубаво време в неделен ден често с децата посещавахме стадиона, като тримата бягахме "крос" по пистата. Понякога правехме походи до село Кутлуджа и Айбунар. Въобще поощрявах спортните занимания на децата си.

В денят на произшествието, Васко бил на спортен полуден, а след това от 18 часа на урок по френски език. Вечерта той си дойде по-рано от школата за чужди езици, обяснявайки ни, че учителката ги освободила по-рано, бил уморен и рано легна да спи. На следващият ден, стана с нас и отиде на училище. Към 10 часа на Милка се обажда по телефона учителката му. Васко по време на час получава някакъв припадък и пада от чинът си. На училищният лекар обяснил, че предният ден на спортният полуден паднал от лоста и си удариł главата. Бил за кратко в бълсъзнание, но се оправил. В школата за чужди езици получава подобен припадък и затова учителката го е изпратила по-рано в къщи, поръчвайки му да ни уведоми. Той обаче не казва нищо. Училищният лекар го води до болницата, където установяват, че при падането от лоста е получил комоциум. Изпращат го в къщи с препоръка няколко дни предимно да лежи и почива. Милка веднага отиде в града и разговаря с училищният лекар. Близо седмица Васко прекара в къщи, но нов припадък нямаше. Само се оплакваше от главоболие и понякога, че губи памет. Доста време след това през летните горещини се оплакваше от главоболие.

По същото време здравословното състояние на баща ми започна да се влошава. Оплакваше се от болки в кръста, сигнал че възпалението е обхванало от пикочният межур и бъбреците му. Д-р Шивачев обаче съвсем неправилно свързаше тези болки с "шипове" в кръста.

През април, един ден си купува риба "хамсия", която много обичаше. След като си хапва доста добре от нея, получава остра бъбречна криза. Откаран в болницата, където установяват "уремия" / отравяне с уреди на кръвта /, поради слаба дейност на бъбреците. Оказва се, че единият му бъбrek напълно не работи, а другия доста слабо. След двадесет дни болнично лечение, той беше изписан с препоръка за строга диета и лечение с лекарства в къщи. Аз възстанових напълно близките си отношения с него, но не и с майка си.

Наскоро след това, в къщи баща ми беше посетен от свой братовчед, син на една от сестрите на баба ми. По време на Първата световна война, като войник се оженва в гр. Пирот и остава в Югославия. Сега за пръв път идваше в България.

През месец май с Милка си купихме телевизор "Темп" / руски /. Баща ми всеки ден идваше да го гледа в нашата стая.

Строителството на нашата ЖСК "Бетон" не можеше да започне, поради неосвободената напълно строителна площадка. Баща ми, като общински съветник се опитваше да ни помога за освобождаване на площадката.

От 1 януари на нашият институт беше даден щат за заместник директор по науката. В същото време отношенията Кръстанов и Кацаров достигнаха до ниво на взаимна нетърпимост. В стремежа ми да балансирам тия отношения, доведе до влошаването на моите ~~важни~~ и с двамата. Кръстанов ме обвиняваше, че съм по-близък с Кацаров и престана да ме ползва за свой заместник, като директор. За такъв започна да ползва колегата Стъфан Димитров. Това беше изгодно за мене и работата ми като птицевъд, защото бях доста ангажиран ~~по~~ с общественното птицевъдство, МЗХП, ИНИИЖ и ХЦП-Ралиславци. Имах задължения и към новостроящите се птицекомбинати в страната.

Със средства от "Фонда по птицевъдство", в нашата племенна птицерфера в института по стопански начин построихме: едно селекцион-

нно помещение за 600 кокошки-носачки с 40 отделения и два аклиматизатора за по 2,000 броя ~~млади~~ птици всяко. Лично ръководех селекционната работа по ръзвъдните си теми и когато бях в института все~~ки~~дневно обикалях из цялата птицеферма.

В началото на годината ни напусна бригадира Жеко Касабов и с моя препоръка постъпил на работа в птицекомбината Стара Загора. Малко ми беше трудно да се разделя с него. За бригадир назначихме фуражира Стоян Андонов Раев.

Много време отделях и за подготовката на младите си колеги-птицевъди: Димитър Д. Шарланов и Куньо Йов. Кунев. По-малко се занимавах с колегите: Борис Стоименов, към отдела икономика и Неделчо Йовчев, към отдела по хранене в института. Освен това следваше да подготвям моите раздели от книгата "Птицевъдство" и отпечатването на монографията "Старозагорската червена кокошка". Наложи се в съскратен срок да напиша историята на птицевъдството в института за юбилейният сборник: "25 години институт по животновъдство-Ст-Загора".

Голямата ми натовареност, не ми позволяваща да се интересувам от щата за заместник директор на института. Според мен най-подходящ беше професор Петър Минев, за да се балансират отношенията между говедовъди и овцевъди в института. Макар че бях член на Партийният комитет на института след приемането на двете села, считах че и ОК на БКП-Ст. Загора не би подкрепил една моя кандидатура за зам. директор. Не знаех, че от началото на годината се водят спорове между АСН и ОК на БКП за человека, който следва да се назначи за зам. директор по науката, продължили три месеца.

В краят на месец април, внезапно беше свикано заседание на партийният комитет на института в присъствие на Вълчо Найденов, първи секретар на ОК на БКП-Ст. Загора. На заседанието за зам. директор по науката Хр. Кърстанов предложи Стефан Димитров, като посочи, че предложението му е съгласувано с ръководството на АСН.

Веднага след него, изненадващо за мен Вълчо Найденов от името на ОК на БКП предложи моя милост, като ми направи една много положителна оценка, особено когато съм замествал като директори Кацаров и Кръстанов. Накрая се обърна към мен с партийното поръчение, като зам.директор да оправя отношения Кръстанов-Кацаров. Веднага си направих отвод, посочвайки големите си ангажименти извън института с общественото птицевъдство. След мен Кръстанов и зам.директора по производството Симеон Младенов се изказаха в полза кандидатурата на Ст.Димитров. При гласуването от 11-те членове на Партийният комитет, 8 гласуваха за мен, Кръстанов и Младенов против, а аз не участвувах в гласуването. Като членове на БКП бяхме длъжни всички да се подчиним на това решение. След заседанието аз благодари на Вълчо Найденов с думите: "Хубаво ме насадихте", а той ме успокои, че от ОК на БКП щели да ми помогнат. Не му повярвал, защото знаех, че там им хора, които не обичат фамилията Ножчеви.

Със заповед № 458 от 15 май 1967 година на Председателя на АСН бях назначен за заместник-Директор по науката, като оставах и завеждащ секция "Птицевъдство". До тогава месечната ми заплата беше 232 лева, а със заместник директорството ставаше бруто 282 лв.

Въпреки стремежа си да избягвам административните длъжности, относно бях натоварен с такава.

Наскоро след това, от АСН ми предложиха да бъда командирован в университета гр.Падуа, Италия. Понеже издръжката беше доста мизерна, едва 80,000 пезети месечно, аз отказах, като се мотивирах с тежкото здравословно състояние на баща ми.

По това време бях и на 5-дневен военен сбор като пиротехник

От началото на годината Съвета по птицевъдство в АСН беше преименуван в Проблемна комисия с председател проф.Тоско Ванчев.

Състава й беше разширен и допълнен с професорите Найден Петров и Симо Йоцов, доцент Вл.Стоянов, ст.н.сътрудник проф. Кирил Обрешков

д-р Георги Петков и научните сътрудници: Васил Чичибаба, Иван Горанов, Иван Богданов и д-р Симеон Митков. Докато проф. Т. Ванчев беше две години в Италия, бях натоварен ~~от~~ от АСН за председател, като негов заместник. Проблемната комисия обсъждаше и приемаше тематичните планове на научната дейност по птицевъдство на всички научни звена към АСН и ВУЗ-овете. Отделно от АСН натоварен ^{БФР} и с ръководството на племенната работа с общинозадължителното Изяйченосието направление при кокошките в страната. В колектива, който ръководех участвуваха: проф. Б. Евтимов от Зоотехническият факултет, Цветана Ненчева от МЗХП и зоотехници Ст. Татарев и Ив. Григоров от племенните птицеферми. През 1970 година към този колектив бяха включени и колегите Александри Димов и Куньо Кунев. Продължавах да съм ръководител и на развойната работа с пуйките. Цонко М. Цонков беше ръководител на колектива по племенната работа с кокошките от бройлерното направление. При обсъждане на селекционните планове на този колектив, Цонков редовно ме канеше в ХЦП-с. Раниславци.

Тази пролет с колегите Б. Стоименов и К. Кунев на два пъти бяхме в село Цалапица, Пловдивско, където разработихме заданието за построяването на птицекомбинат за кокошки-носачки.

Редовно участвувах в заседанията на Специализираният съвет по животновъдство при ИЖ-гр. Костинброд. На тях през годината за старши научни сътрудници I-на степен избрахме: Яким Шеличев, д-р Иван Танев и Игнат Игнатов.

На 6 април изнесох цикъл лекции по птицевъдство пред зоотехници от Старозагорски, Пазарджишки и Пловдивски окръзи, а на 12 април през зоотехници от Бургаски, Ямболски, Сливенски и Хасковски окръзи. Лекции изнасях и пред сдружениите земеделци от Бургаски окръг.

Същата пролет участвувах в окончателната разработка и

приемане плана за развитието и производството в страната на птицевъдството за периода 1971 - 1975 година. Той беше одобрен от АСН и предаден за отпечатване.

Посетих на няколко пъти птицефермите в ТБЗС-тата на селата Братя Даскалови, ~~и~~ Зимница, ~~и~~ и в гр. Чирпан, както и тая на Института по памука в същият град. Заедно с колегата Н. Бачев посещавахме пуйкофермите в селата Йъбово, Казанлъшко и Поликраище, Велико Търновско.

Прекаленото ми участие навсякъде, вероятно се е отразявало на качеството на оказваната помощ. Тогава обаче нямаше в страната други, по-добри от мене като птицевъди.

По същото време, като заместник на директора в института по науката, следваше да поема контрола по изпълнението на научния тематичен план, да се занимавам с библиотеката и изграждането ѝ като информационен център, както и с подготовката на всички млади научни сътрудници, като уреждане аспирантури, специализации, участие в курсове за западни езици и други. Тази моя дейност често се усложняваше от лошите отношения между Кръстанов и Кацаров. Последният, след проболедуването си почти нищо не работеше, следеше постоянно Кръстанов и коментираше негови грешки, за да го злопоставя.

Поради боледуването на баща ми, в семейството обстановката продължаваше да се влошава. През юни той отново беше в болницата при д-р Шивачев. След като беше изписан, продължи да отслабва и запада.

В краят на месец юли, с Милка бяхме в домашен отпуск. С ~~карти~~ за почивка, осигурени ~~ни~~ от моят приятел Стоян Камбуров, с децата бяхме 14 дни на море в гр. Несебър. Бяхме на квартири по частни домове, а се хранехме в столова, организирана от ДЗС-то ~~от~~ гр. Ст-Загора. Домакин беше Г. Стайков/Гошет/